

BARBARA BURŠIĆ GIUDICI

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Odjel za humanističke znanosti

Odsjek za romansku i klasičnu filologiju

I. M. Ronjgova 1, HR-52100 Pula

bbursic@unipu.hr

ISTROMLETAČKE POSUĐENICE U ČAKAVSKOM GOVORU FUNTANE IZ KORPUSA ZA ImLA (ISTROMLETAČKI LINGVISTIČKI ATLAS)

U članku su etimološki obrađene posuđenice romanskog podrijetla u čakavskom govoru mjesta Funtane (malo mjesto između Poreča i Vrsara na sjevernoj obali Istre). Korpus posuđenica preuzet je iz ImLA (Istromletački lingvistički atlas). Obrađene posuđenice preuzete su iz sljedećih semantičkih polja: vremenske prilike; geomorfologija; običaji i institucije; tijelo i osjetila; opažaji i utisci; vrijeme i kalendar; život, brak i obitelj. Građa iz ImLA istraživanjem je provjerena na terenu.

Funtana je ribarski gradić na zapadnoj obali Istre. Ime potječe od izvora vode blizu mora. Broji oko tisuću stanovnika. Postoje materijalni tragovi o tome da je teritorij Funtane bio naseljen još u kasnom neolitiku te da postoji kontinuitet naseljavanja obale od III. ili čak IV. milenija p. K. Postojanje jedinog teritorijalnog područja na predjelu današnje Funtane zasigurno se može potvrditi od rimskog razdoblja. U srednjem vijeku Funtana je bila feud u vlasništvu tršćanskog biskupa, mlet. plemića Andree Dandola i porečkog biskupa te od XVI. st. obitelji Borisi, koja je 1590. mjesto naselila izbjeglicama iz Dalmacije i Zete koji su bježali pred Osmanlijama (IE-2005: 239).

Polazište je našeg istraživanja građa objavljena u ImLA (Istromletački lingvistički atlas) čiji su autori Goran Filipi i Barbara Buršić Giudici. Atlas je objavljen u izdanju zagrebačkog nakladnika i online knjižare Dominović u Zagrebu 2012. Građa koju obrađujemo diplomski je rad Gordane Ramani: *Atlante linguistico Istro – quarnerino: Funtana – Fontana*, koji je 2008. obranila na Odjelu za studij na talijanskom jeziku – Dipartimento di studi in lingua italiana Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

Istromletački lingvistički atlas (ImLA) nastavak je projekta Lingvistički atlas Istre i Kvarnera. ImLA obuhvaća 18 punktova; petnaest istromletačkih i tri kontrolna, dva istrohrvatska (čakavska) i jedan istroslovenski. Funtana je istrohrvatski (cakavski) punkt. Upitnik ima 1898 pitanja raspoređenih u četrnaest semantičkih skupina, uz dvanaest podskupina, koje pokrivaju manje-više sve relevantne situacije u životu jedne zajednice.

Složenost jezičnih prilika u Istri i zamršenost stratifikacija u dubokoj povijesti ovoga poluotoka općepoznata je činjenica. Na njemu se kroz stoljeća isprepleću dvije jezične obitelji – svaka s nekoliko članova – i dvije kulturne sfere, a različite migracije samo povećavaju tu šarolikost. U tom mozaiku, od ranoga srednjega vijeka do danas, ima utjecaja s raznih romanskih i slavenskih područja: furlanskih, venecijanskih, a možda i romanjolskih s jedne strane, hrvatskih i slovenskih s druge strane. Tome treba dodati i doseljene istrorumunje i Albance. Studij povijesti pojedinih istarskih dijalekata predstavlja stoga izvanredno polje rada jednako za romaniste kao i za slaviste, a ne manje – vjerojatno čak i više – i za lingviste koji se bave kontaktima i miješanjem jezika (Tekavčić 1971: 56). Razumljiv je, dakle, znanstveni interes rekonstrukcija pojedinih etapa jezičnog razvitka ove “vjetrometine”. Tijekom povijesti u Istri su se dodirivali različiti govori i stvoreno je osebujno sociolingvističko stanje.

Istromletački talijanski govori u hrvatskom dijelu Istre u osnovnim se crtama uklapaju u mletački dijalektalni dijasustav. Mletački se dijalekt u Istri uglavnom širio s mletačkom vlašću i prevladao je u urbanim sredinama, poglavito nakon što je 1420. Venecija ovladala većim dijelom Istre. Tijekom povijesti u Istri su se dodirivali i prepletali različiti govori i stvoreno je osebujno sociolingvističko stanje. Danas u Istri postoje tri koinè: hrvatska u njezinom hrvatskom dijelu, slovenska u slovenskom dijelu i istromletačka među dvojezičnim Istranima (uglavnom starijega naraštaja) u cijeloj Istri.

Čakavsko narječje hrvatskog jezika (čakavština, čakavica) jedno je od triju glavnih narječja od kojih je satkan hrvatski jezik, a naziv mu potječe od upitno-odnosne zamjenice *ča*. U jednom dijelu čakavskog područja umjesto *ča* govori se *ca*: istočna Istra (Labin i Rabac s dvadesetak okolnih sela) zbog tzv. cakavizma. U Funtani se koriste dva dijalekta: čakavski i istromletački. Čakavski govor Funtane pripada jugozapadnim istarskim dijalektima, odnosno štokavskoj skupini vodnjanskog tipa (Maček 2002: 114).

Jezično pomlećivanje Istre započelo je još u XI. st., intenziviralo se u XIV. st. pod mletačkom upravom, a istromletački zadržava svoj status zajedničkoga govora na cijelom istarskom poluotoku sve do druge polovice XX. st., kada tu funkciju preuzima hrvatski jezik. Istromletački predstavlja istarsku varijantu

mletačkog dijalekta, koji je, ne samo pod Serenissimom, već i za vrijeme Austro-Ugarske i pod Italijom, vršio jak utjecaj kako na čakavske govore tako i na stare istriotske idiome u Istri (Muljačić 2000: 345-363).

Leksik istarske čakavštine obiluje posuđenicama. Posuđuje se zbog unutarjezičnih ili pak izvanjezičnih razloga. U našem smo radu željeli pronaći i opisati istromletačke posuđenice u govoru Funtane. Potvrde oblika tražili smo u rječnicima istromletačkih govora Istre, Venecije i Trsta.

Za istromletačke i čakavske oblike koje smo sami zabilježili služili smo se hrvatskom latinicom s posebnim znakovima:

- č – bezvučni palatalni okluziv
- đ – palatalizirani zvučni zubni okluziv
- ẹ – zatvoreni prednji srednji vokal
- ε – otvoreni prednji srednji vokal
- ə – mukli neodređeni vokal
- ɣ – zvučni velarni frikativ
- ǰ – glas između dž (zvučna palatalna afrikata) i đ
- ǀ – zvučni palatalni lateral
- ń – zvučni palatalni nazal
- o̞ – zatvoreni prednji srednji vokal
- O – otvoreni prednji srednji vokal
- ś – bezvučni alveolarni frikativ
- ť – palatalizirani bezvučni dentalni okluziv
- w – zvučni bilabijalni sonant
- ʒ – zvučna alveolarna afrikata
- ʃ, ʒ̣ – zvučni alveolarni frikativ
- χ – bezvučni uvularni frikativ
- y – prednji visoki zaokruženi vokal

Vrijednosti glasova [s, ś, š, z, ź, ž] u istromletačkih govornika variraju od slučaja do slučaja, a često i u istog govornika. Promatrajući govornu zajednicu u cjelini, može se ustvrditi da je [s, ś] moguće realizirati i kao [š] i obratno. Isto vrijedi i za [z, ź, ž].

Usput, samo ime grada *Funtana* potječe od izvora vode blizu mora. Radi se o istromletačkoj posuđenici *fontana* ‘zdenac’ < lat. FONTĀNA (aqua), izvedenica imenice FŌNTE(M), nepoznate etimologije, REW 3425.

1. Leksička obradba posuđenica iz semantičkog polja “vremenskih prilika”

U semantičkom polju vremenskih prilika (51 pitanje) pronašli smo osam posuđenica.

Sunčeva se *zraka* u Funtani (ImLA, 49) zove **rąji od súnca**. Riječ se poklapa s istriotskim oblikom u Vodnjanu ‘*rajo de l ‘sul* (ILA, 19), *raio* Rosamani (VG, 854). Bit će da je prije riječ o starijem romanskom sloju u hrvatskom govoru nego o prilagodbi (istro)mletačkog oblika tipa *ragio*. Usp. Boerio *ragio*, ‘zraka’ (DDDV, 550); Doria *ragio* (GDDT, 507) < lat. RADIUS, REW 6999.

Mjesec je u Funtani **lúna** (‘pun mjesec’, **púna lúna** (ImLA, 51), ‘novi mjesec’, **nòva lúna** (ImLA, 52). Posuđenica iz nekog (istro)mletačkog govora *luna* ‘mjesec’. Riječ *luna* potvrđena je u Veneciji (DDDV, 377), u Puli (DDP, 151), u Trstu (GDDT, 339), u Momjanu, Bujama, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Višnjaju, Poreču, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu, Malom Lošinj (ImLA, 51, 52). Navodi ju i Rosamani (VG, 555) < lat. LUNA, REW 5163.

Škúro je u Funtani naziv za *period između dva puna mjeseca* (ImLA, 52). Posuđenica iz (istro)mletačkog pridjeva *scuro* ‘taman, mračan’ (DDDV, 638). (Istro)mletačka posuđenica *scuro* zabilježena je u Puli (VDIP, 168) i Kopru (DSFEC, 208). Navodi ju i Rosamani, *scuro* (VG, 990) < lat. OBSCURUS, REW 6020.

Naziv za *zoru* je **álba** (ImLA, 54), od (istro)mletačkog *alba* ‘zora’. Posuđenicu nalazimo u Momjanu, Bujama, Brtonigli, Novigradu, Brkaču, Taru, Višnjaju, Poreču, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinj (ImLA, 54). Riječ *alba* zapisana je u Boeriju (DDDV, 27), u Doriji (GDDT, 21) i u Manziniju i Rocchiju (DSFEC, 2). Rosamani je zapisao *alba* (VG, 12) < lat. ALBA, REW 331.

Na pitanje br. 17. *Dan se budi* dobili smo odgovor **Dân se žvejíva** (ImLA, 57). Glagol je (istro)mletačka posuđenica, *fveiar* ‘buditi’ (VG 1127). Riječ je o hibridnoj izvedenici s domaćim nastavkom za nesvršeni glagolski vid na stranu osnovu. *fveiar* smo zabilježili u Puli (DDP 270). Navode ju i Manzini i Rocchi u Kopru (DSFEC, 243) < lat. * EXVIGILĀRE, EVIGILĀRE, DELI 1302.

U Funtani za riječ *munja* rabe posuđenicu **šajèta** (ImLA, 70), (istro)mletačka riječ **saíeta** ‘munja’ (VG, 913). U Brtonigli i u Labinu vele **šajèta** (ImLA, 70), dok romansko stanovništvo Labina rabi **saèta**, **sajeta** (ImLA 70). Boerio ima **saèta** (DDDV, 591), Buršić Giudici i Orbanic **saèta** (DDP, 225); Doria **saeta** (GDDT, 543), Glavinić **saeta** (VDIP, 151), Manzini i Rocchi **saèta** (DSFEC, 187;) < lat. SAGITTA, REW 7508.

Povjetarac u Funtani nazivaju *bavižela* (ImLA, 73), (istro)mletačka posuđenica *bavifela*, ‘*povjetarac*’ (DDP, 39), *umanjenica od bava* < lat. *BABA, REW 853. Zabilježili smo je u Bujama *bavižela* i u Taru *bavižela* (ImLA, 73). Boerio navodi *bavesela* ili *bavesela de vento* (DDD, 71); Doria ima **bavišela* (GDDT, 64); Glavinić *bavifela* (VDIP, 24); Manzini i Rocchi *bavifela* (DSFEC, 17); Rosamani *bavifela*, - *ifela* (R.), (VG, 80).

Oluja je u Funtani *temporal* (ImLA, 74). Posuđenica je iz (istro)mletačkog govora *temporal*, ‘*oluja, nevrijeme, nepogoda*’ (VG, 1146). Riječ *temporal* zabilježili smo u Rijeci, Taru i Kanfanaru (ImLA, 74). Boerio ima *temporal* (DDD, 742), Doria *temporal* (GDDT, 729) < lat. TEMPORĀLIS, REW 8631.

2. Leksička obradba posuđenica iz semantičkog polja “geomorfologija”

U semantičkom polju «geomorfologija» pronašli smo sljedeće posuđenice:

U Funtani su nam za *močvaru* rekli *pāhud* (ImLA, 76). Posuđenica je to iz (istro)mletačkog *palude* ‘*močvara*’ (VG, 726). U Momjanu, Rijeci, Novigradu, Višnjaju, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju vele *palude*, u Bujama *palu*, u Motovunu, Taru i Labinu *palud*. Buršić Giudici i Orbanić su u Puli zapisali *palude* (DDP, 184), Doria u Trstu *palude* i *paludo* (GDDT 426), Manzini i Rocchi u Kopru *palú* (DSFEC, 149) < lat. PALŪS, - ŪDIS, REW 6183. Oblik je morfološka prilagođenica prema domaćem sustavu (gubitak /e/) imenica muškog roda.

Za *kamen* kažu *grōta* (ImLA, 78), (istro)mletačka posuđenica *grota* (VG, 461). Riječ *grota* zabilježili smo u Momjanu, Rijeci, Novigradu, Brkaču, Taru, Labinu i Malom Lošinju (ImLA, 78). Buršić Giudici i Orbanić zapisali su *grōta* (DDP, 126), Doria **grota* (GDDT, 283), Glavinić *grota* (VDIP, 61), Manzini i Rocchi *grōta* (DSFEC, 98) < kasni lat. CRŪPTA(M) (u glosama) za CRYPTA(M), grecizam, DELI 524.

Kamenolom je u Funtani *kāva* (ImLA, 78), (istro)mletačka posuđenica *cava* (VG, 191) < lat. CAVA, pridjeva CAVUS ‘*uduben, šupalj*’, REW 1796. U Momjanu, Bujama, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Višnjaju, Poreču, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju zabilježili smo *kava* (ImLA, 78). Boerio (DDD, 149) i Doria (GDDT, 138) navode *cava*.

Sabjūn je u Funtani *pijesak* (ImLA, 79), iz (istro)mletačkog *sabiōn* ‘*grubi pijesak*’ (DDP, 225). Riječ smo zabilježili u Brtonigli i Brkaču *šabjon* (ImLA, 79). Boerio u Veneciji navodi *sabiōn* (DDD, 590); Doria u Trstu **sabion*, ‘*pjeskovita zemlja*’ (GDDT, 541); Glavinić u Puli *sabjon*. Toponim u predgrađu Pule je *Val Sabjon* (VDIP, 151); Manzini i Rocchi u Kopru su zabilježili *sabiōn*

(DSFEC, 187) < lat. SĀBULA, n. pl. od SĀBULUM, indoeuropskog podrijetla, REW 7486.

Naši funtanski ispitanici *šumu* nazivaju **bōška** (ImLA, 86), iz (istro)mletačkog *bosco* (VG, 107). Oblik *boško* zabilježili smo u Momjanu, Brtonigli, Taru, Vrsaru i Kanfanaru (ImLA, 79), dok smo u Bujama, Rijeci, Motovunu, Brkaču, Višnjaju i Poreču zabilježili *boško* (ImLA, 86). Boerio navodi *bosco* (DDD, 93), Buršić Giudici i Orbanic *bòsco* (DDP, 47), Doria *bosco* (GDDT, 87). Skok bilježi **bōšak**, gen. **bōška** m (Krk, Perast, Božava, Rab, Potomje, Škaljari, Dubrovnik, 17. v. u čakavštini) ‘gaj, lug’ = *boška* f. (Istra, Vodice). Od talijanskog *bosco*, srednjovjekovni latinski BOSCUS, galskog ili germanskog podrijetla (ERHJ I/193). U toj je riječi došlo do promjene roda prema hrv. *šuma*.

U Funtani smo čuli **kaverna** (ImLA, 83) za *špilju*, *pećinu*. Autori (istro)mletačkih repertoara kojima se služimo nemaju oblika, tako da bi riječ mogla biti izravna posuđenica iz talijanskog jezika. Riječ nalazimo u etimološkim rječnicima talijanskoga govora: lat. CAVĒRNA(M), izvedenica od CĀVUS ‘šupalj, prazan’, DELI 219.

3. Semantičko polje “običaji i institucije”

Na pitanje br. 92 *uljudnost – creanza*, stanovnici Funtane dali su nam odgovor **krijanca** (ImLA, 95). Posuđenica je to iz (istro)mletačkog govora *creanza*, ‘uljudnost, uljudno ponašanje, lijepe manire’ (VG, 262). Isti oblik riječi, *krijanca* zabilježili smo u Momjanu, Motovunu i Brkaču, u Bujama vele *kreanša*, a u Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Taru, Višnjaju, Poreču, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju *kreanca*. Jedino smo u Taru zabilježili oblik *škreanca* (ImLA, 95, 96). Buršić Giudici i Orbanic navode *creansa* (DDP, 83), Doria **creanza* (GDDT, 181), Manzini i Rocchi *creansa* (DSFEC, 57) < lat. CRĒARE ‘stvarati’, DELI 294.

Čast je zabilježena kao **onūr** (ImLA, 97). Riječ *onor* smo zapisali u Momjanu, Bujama, Brtonigli, Rijeci, Motovunu, Taru, Višnjaju, Poreču, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju (ImLA, 97, 98). Riječ je o posuđenici iz (istro)mletačkog govora *onòr*, ‘čast’ (VG, 702) s diftongom /uo/. Boerio ima *onòr* (DDD, 452), Buršić Giudici i Orbanic *onòr* (DDP, 179), Doria *onor* (GDDT, 412) < lat. HONŌRE(M), DELI 834.

Na pitanje br. 97. *blebetuša*, *brbljavica* dobili smo odgovor **cakulīna**, na pitanje br. 98. *brbljanje cakulà*, na pitanje br. 100. *brbljarija cākula*, na pitanje br. 101. *brbljavac cakulūn* (ImLA, 98, 99, 100). Sve su to izvedenice iz (istro)mletačke riječi *ciàcola*, ‘chiacchiera, pettegolezso’ (VG, 207). Oblike smo zabilježili

u Brtonigli, Novigradu, Taru, Višnjaju, Poreču, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju (ImLA, 98). Zajedno s talijanskom riječi *chiacchiera* korijen vuče iz onomatopejske osnove **klakk-*, DEI 891. Buršić Giudici i Orbanić navode *ciàcola* (DDP, 70); Doria **ciàcola* (GDDT, 147); Glavinić *ćàkola* (VDIP, 30); Manzini i Rocchi *ciàcola* (DSFEC, 46).

Vještica se u Funtani naziva *štriga* (ImLA, 103, 104). U Momjanu, Vrsaru, Kanfanaru i Labinu zabilježili smo *štriga*, u Bujama, Rijeci, Motovunu, Brkaču, Višnjaju, Poreču i Fontani *štriga*, dok u Brtonigli i Taru kažu *šrega*. Samo smo u Labinu zabilježili *striga*, a u Malom Lošinju *strega* (ImLA, 103, 104). Riječ je posuđenica iz (istro)mletačkog *striga* (VG, 1107). Odgovarajući oblik nalazimo u Boeriju *striga* (DDD, 715). Bilježe ga i Buršić Giudici i Orbanić *striga* (DDP, 266), Glavinić *striga* (VDIP, 181), Manzini i Rocchi *striga* (DSFEC, 239) < lat. STRĪGA, REW 8308.

Za *zvonik* rabe hrvatsku riječ *zvonik* i istromletačku posuđenicu *kampanil* (ImLA, 108), iz (istro)mletačkog *campanil* (VG, 154). U Momjanu, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Višnjaju, Poreču, Fontani, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju rekli su nam *kampanil* (ImLA, 108). U Veneciji rabe riječi *campanièl* i *campanil* (DDD, 124), dok ostali rječnici istromletačkih govora donose sljedeće oblike: *campanil*, (DDP, 59), *campanil*, (GDDT, 118) < srednjovjekovni lat. (X. st.) CAMPANĪLE (DEI, 706).

Crkvenjaka zovu *bažabânki* (ImLA, 113). Riječ je (istro)mletačka posuđenica *bařabànchi*, 'bogomoljac, pretjerano pobožan, vjerski zatucan, fig. licemjer' i sastoji se od glagola *bařar* 'ljubiti' i imenice *banco* 'klupa'. Riječ nalazimo u Puli *bařabànchi*, (DDP, 37), Trstu **basabanchi* (GDDT, 59), Kopru *bařabànchi* (DSFEC, 15). Navodi ju i Rosamani *bařabànchi* (VG, 72).

4. Semantičko polje "tijelo i osjetila"

Na pitanje br. 149. *temperatura*, *vrućica* naši ispitanici odgovaraju *fjebra* (ImLA, 123). Posuđenica je to iz (istro)mletačkog *febre* (VG, 365). U toj je riječi došlo do promjene gramatičkog morfema /e/ u /a/ radi prilagodbe domaćem sustavu imenica ženskog roda. Riječ *febre* zabilježili smo u Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Taru, Višnjaju, Poreču, Fontani, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju (ImLA, 123, 124). Buršić Giudici i Orbanić imaju *fèbre* (DDP, 106), Doria *febre* (GDDT, 227) < lat. FĒBRE(M), REW 3230.

Hripavac, *kukurikavac* zovu *tòse pagāna* (ImLA, 125). U Momjanu, Brtonigli, Taru, Vrsaru i Kanfanaru *toše pagana*, u Bujama, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Višnjaju, Poreču i Fontani *toše pagana* (ImLA, 125). Riječ je o (istro)mletačkoj posuđenici *tosse pagana* (VG, 1167). Ta je sintagma

rasprostranjena po cijeloj regiji Veneto. Pridjev *pagano* ima općenito značenje 'loš, škodljiv'. Boerio navodi *tosse pagana* (DDD, 760), Buršić Giudici i Orbanić *tòse pagàna* (pertosse), 'hripavac' (DDP, 281), Doria *tose pagana* (GDDT, 748), Manzini i Rocchi *tosepagàna* (DSFEC, 253).

Paraliza je **paràlizi** (ImLA, 128). U Bujama, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Višnjaju, Poreču, i Fontani zabilježili smo *paralizi* (ImLA, 128), u Momjanu, Taru i Vrsaru *paraliziše*, dok Labin i Mali Lošinj imaju *paralizi*. Posuđenica je to iz (istro)mletačkog *paralisi* < lat. PARĀLYSI(N), gr. parálysis 'opuštanje živaca, paraliza' (DELI, 877). U ostalim istromletačkim repertoarima kojima se služimo, ne nalazimo odgovarajućih oblika. Učena riječ.

U Funtani su nam za *šiška* rekli **frànza** (ImLA, 134). Riječ je o posuđenici iz (istro)mletačkog *franza* (VG, 401) < vulg. lat. *FRĪMBIA(M), DELI, 456. U Momjanu i Kanfanaru zabilježili smo *franza*, u Bujama, Novigradu, Brkaču, Višnjaju, Poreču i Fontani *frànza*, a u Labinu i Malom Lošinju *franza* (ImLA, 134). Boerio ima *franza* (DDD, 286), Buršić Giudici i Orbanić *frànfa* (DDP, 115), Doria **franza* (GDDT, 247), Glavinić *frànfa* (VDIP, 50), Manzini i Rocchi *frànfa* (DSFEC, 83).

Pramen kose veli se **čüf** (ImLA, 135), posuđenica iz (istro)mletačkog *ciuf*. U Brtonigli, Rijeci, Motovunu, Taru, Višnjaju, Poreču, Vrsaru, Kanfanaru i Labinu zabilježili smo *čuf*, u Novigradu *čuf*, u Brkaču *cufo* i na Malom Lošinju *cuf* (ImLA, 134, 135). Buršić Giudici i Orbanić je bilježe u Puli *ciuf* (DDP, 73) i Doria u Trstu *ciuf* (GDDT, 157) < longob. ZUPPFA, REW 9632a.

Obrva je **sopračila** (ImLA, 140, 141). U Momjanu, Brtonigli, Taru i Vrsaru su nam rekli *šopračila*, a u Bujama *sopračila* (ImLA, 140, 141). Riječ je posuđenica iz (istro)mletačkoga *sopraciglia* < lat. SUPERCILIUM (super i cilium), DELI 1228. U ostalim istromletačkim repertoarima kojima se služimo ne nalazimo odgovarajućih naziva za obrvu.

Podočnjak je **sotoočci** (ImLA, 144), posuđenica iz (istro)mletačkog *sotooci*, 'podočnjaci' (VG, 1058). U Momjanu, Brtonigli, Taru, Višnjaju i Kanfanaru zabilježili smo *šotoočci*, u Rijeci, Motovunu, Višnjaju i Fontani *šotoočci*, u Bujama, Labina i na Malom Lošinju *sotoočci* (ImLA, 144, 145). U Puli kažu *sotoocio*, 'podočnjak' (DDP, 256), i *sotoočci*, 'podočnjaci' (VDIP, 170), u Trstu *sotooci* (GDDT, 653).

Brkovi su **muštaci** (ImLA, 157). U Momjanu, Brtonigli, Višnjaju, Vrsaru i Kanfanaru rekli su nam *muštaci*, u Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brseču, Višnjaju i Poreču *muštaci*, dok u Labinu i Malom Lošinju *muštaci* (ImLA, 157). Posuđenica je to iz (istro)mletačkog *mustaci* 'brkovi' (VG, 667). Boerio ima *mustazzo*, 'brk' (DDD, 435), Buršić Giudici i Orbanić *muštacio* (DDP, 172), Doria *mustaci* (GDDT, 395), Glavinić *muštacio* (VDIP, 113), Manzini i

Rocchi *mustàcio* i *mostàcio* (DSFEC, 138) < srednjov. gr. (VII., VIII. st.) MOU-STÁKION, rasprostranjena u XVI. st. s modom turskih običaja (DELI, 788).

Promukao (za glas) u Funtani vele *râvko* (ImLA, 159). U Momjanu, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Višnjaju, Poreču, Fontani, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju, zabilježili smo *razvko*, samo u Bujama *roko* (ImLA, 159). Riječ je (istro)mletačka posuđenica *râuco*, ‘promukao’ (VG, 861) < lat. RĀUCU(M), DELI 1036.

Desni su *gîngîve* (ImLA, 163). Posuđenica je iz (istro)mletačkog *gingiva* (VG, 436). U Rijeci, Novigradu, Višnjaju, Poreču i Vrsaru zabilježili smo *gîngîve*, dok smo u Motovunu, Taru, Fontani, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju *gengîve* (ImLA, 163) < lat. GINGĪVA(M), DELI 483.

Na pitanje br. 249. *koji ima zatvor* (za probavu) stanovnici Funtane odgovorili su nam *štîtko* (ImLA, 172). Isti oblik *štîtko* zapisali smo u Momjanu, Taru, Vrsaru i Kanfanaru (ImLA, 171, 172). Riječ je (istro)mletačka posuđenica *stîtico* ‘začepljen, zatvoren’ (VG, 1094) < kasni lat. STYPSI(M), od gr. STYPSIS, der. STYPTIKOS ‘koji zatvara’, DELI 1276. Učena riječ.

Koštana srž u Funtani je *midŭolo* (ImLA, 184). U Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Taru, Poreču, Fontani, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju zabilježili smo *midolo*, dok u Momjanu kažu *midola*, a u Bujama i Vrsaru *medola* (ImLA, 184, 185). Posuđenica je to iz (istro)mletačkoga *midola*, ‘koštana srž’ (VG, 628). Riječ smo zabilježili i u Puli *midòla* (DDP, 164), u Trstu *midola* (GDDT, 377), u Puli *midola* (VDIP, 108) i u Kopru *midòla* (DSFEC, 131) < lat. MEDŪLLA(M), REW 5463.

Mozak nazivaju *cerviel* (ImLA, 187), (istro)mletački *servel* ‘mozak’ (VG, 1008). U Momjanu, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Brkaču, Taru, Labinu i Malom Lošinju dobili smo odgovor *cervel* (ImLA, 187) < lat. CĚRĚBĚLLU(M), REW 1826.

5. Semantičko polje “opažaji i utisci”

Ovo polje sadrži 61 pitanje. Posuđenice smo pronašli u samo 5 odgovora.

Pitanje br. 290 sastojalo se od cijele rečenice: *Došao je samo jedan dječak* (ImLA, 191). U toj rečenici stanovnici Funtane upotrijebili su posuđenicu *ragac̆ic* za imenicu *dječak*. Posuđenica je to iz (istro)mletačkog *ragazo* ‘dječak’ (VG, 853) < iz arapskog RAQQĀŞ (u Magrebu kurir koji nosi pisma, poštu ili vodi putnike (od XIII. st.). Imenica je ušla u tal. jezik preko Sicilije, DELI 1024. Hibridna umanjena na domaći dočetak.

Boja se u Funtani naziva *kolŭor* (ImLA, 198), (istro)mletačka posuđenica *colòr* (VG, 232) < lat. CŌLŌRE, -ŌRE, REW 2056. U Bujama, Brtonigli,

Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Višnjaju, Poreču, Fontani, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i na Malom Lošinju dobili smo odgovor *color* (ImLA, 198). Boerio ima *color* ‘boja’ (DDD, 181), Buršić Giudici i Orbanic *colòr* (DDP, 75), Doria *color* (GDDT, 166).

Odgovor na pitanja *modra* (br. 310) i *plavetna* (br. 316) bio je *blü* (ImLA, 200, 201, 203), (istro)mletačka posuđenica *blu* (VG, 97). Isti oblik riječi, *blu*, zabilježili smo u Momjanu, Bujama, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Višnjaju, Poreču, Fontani, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju (ImLA, 200, 201). Pridjev *blu* < fr. BLAO, REW 1153. Boerio navodi *blü* (DDD, 84), a Doria **blu*, pridjev (GDDT, 78).

Pridjev *gladak* u Funtani se kaže *lišo* (ImLA, 212). U Bujama kažu *lišo*, kao u Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Višnjaju, Poreču i Labinu, dok u Momjanu, Brtonigli, Taru i Kanfanaru *lišo* (ImLA, 212). Posuđenica je to iz (istro)mletačkog *lisso*, pridjev ‘gladak’ (VG, 546) < *LĪSIUM, REW 5081. Boerio navodi *lisso* (DDD, 373), Buršić Giudici i Orbanic *liso* (DDP, 149), Doria *liso* (GDDT, 333), Glavinic *liso* (VDIP, 98), Manzini i Rocchi *liso* (DSFEC, 118).

6. Semantičko polje “vrijeme i kalendar”

U ovom semantičkom polju zabilježili smo samo četiri posuđenice.

Godišnje doba naziva se *štajün* (ImLA, 222). Riječ je o (istro)mletačkoj posuđenici *stajon* ‘godišnje doba’ (VG, 1087) < lat. STATIŌ, -ŌNE, REW 8234. *Štajon* smo zabilježili u Momjanu i Novigradu, dok *štajon* u Bujama, Rijeci, Motovunu i Brkaču (ImLA, 222). Buršić Giudici i Orbanic navode *stagiòn* (DDP, 261), Doria *staiion* u Piranu, Kopru, Labinu, Vodnjanu, Rijeci i Zadru (GDDT, 677), Manzini i Rocchi *staiòn* (DSFEC, 233).

Tjedan je *šetimāna* (ImLA, 226). Posuđenica je to iz (istro)mletačkog *setemana* ‘tjedan’ (VG, 1011) < SĚPTĪMĀNA, REW 7834. *Šetimāna* vele u Momjanu, Brtonigli, Taru, Vrsaru i Kanfanaru, *šetimāna* u Bujama, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Višnjaju, Poreču i Fontani (ImLA, 225, 226). Boerio navodi *setemāna* (DDD, 649), *setimana* (GDDT, 616), Manzini i Rocchi *setemāna* (DSFEC, 214).

Prežepjo su *božićne jaslice* (ImLA, 235). *Prežepjo* smo zabilježili u Momjanu, Vrsaru, Kanfanaru, *prežepjo* u Bujama, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Višnjaju, Poreču i Fontani, *prežepijo* u Labinu i na Malom Lošinju (ImLA, 235). Riječ je o posuđenici iz (istro)mletačkog *prefèpio* ‘božićne jasle’ (VG, 827) < lat. PRAESEPE, REW 6724.

Svijecnica je *kandelòra* (ImLA, 236), mletačka učena riječ *Candelora* (VG,

159) < crkveni lat. FESTUM CANDĒLĀRUM ‘svijećnica’ REW 1578. U Momjanu, Bujama, Brtonigli, Novigradu, Taru, Višnjaju, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju smo čuli *Kandelora* (ImLA, 236). Buršić Giudici i Orbanić imaju *Candelòra* (DDP, 60), Doria *Candelora* (GDDT, 121), Glavinčić *kandelora* (VDIP, 78).

7. Semantičko polje “život, brak i obitelj”

Za *nadimak* smo zapisali *soranòme* (ImLA, 249). Riječ je o (istro)mletačkoj posuđenici < *soranòme* (VG, 1053) < srednjovj. lat. SUPRANOMEN, DELI 1229. U Momjanu, Brtonigli, Taru, Vrsaru i Kanfanaru zabilježili smo *šoranome*, u Bujama, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Višnjaju i Poreču *šoranome*, u Labinu i Malom Lošinju *soranome* (ImLA, 249). Boerio navodi *soranòme* (DDD, 675); Buršić Giudici i Orbanić *soranòme* (DDP, 255); Doria *soranome* (GDDT, 651); Manzini i Rocchi *soranòme* (DSFEC, 226).

Trudovi (u žene koja rađa) su *dòje* (ImLA, 251), (istro)mletačka posuđenica *doia* ‘trud’ (pl. *doie*) (VG, 324) < vulg. lat. DŌLIA, pl. od DŌLIUM ‘bol’, DELI 359. *Doje* su nam rekli u Momjanu, Bujama, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Poreču, Fontani, Vrsaru i Labinu (ImLA, 251). Buršić Giudici i Orbanić bilježe *dòia* (DDP, 96), Doria *doia* (GDDT, 211), Manzini i Rocchi *dòia* (DSFEC, 70).

Povoj se naziva *fàša* (ImLA, 258). Riječ *fàša* smo zabilježili u Momjanu, Brtonigli, Taru, Vrsaru i Kanfanaru, *fàša* u Bujama, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Višnjaju, Poreču, Fontani i Labinu, *fàsa* na Malom Lošinju (ImLA, 258). Riječ je o (istro)mletačkoj posuđenici *fassa* ‘povoj’ (VG, 360) < lat. FASCIA, REW 3208. Boerio ima *fassa* (DDD, 262), Buršić Giudici i Orbanić *fàsa* (DDP, 105), Doria **fasa* (GDDT, 226), Glavinčić *fasa* (VDIP, 44), Manzini i Rocchi *fasa* (DSFEC, 75).

Opršnjak, *podbradnik* zove se *bavarin* (ImLA, 260), posuđenica iz (istro)mletačkog *bavarin* (VG, 80) < BAVA, DELI 125. Umanjenicu *bavarin* zabilježili smo u Momjanu, Brtonigli, Poreču, Fontani, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju (ImLA, 260). Buršić Giudici i Orbanić u govoru Pule bilježe *bavarin* (DDP, 39), a Doria u Trstu *bavalin* i *bavarin* (GDDT, 63).

Bajka se u Funtani kaže *štùorija* (ImLA, 262), posuđenica iz (istro)mletačkog *storia* (VG, 1097) < lat. HISTŌRIA(M), DELI 1278. *Štorja* smo zabilježili u Momjanu, Vrsaru i Kanfanaru, *štorja* u Bujama, Brtonigli, Rijeci, Motovunu i Višnjaju (ImLA, 262). Buršić Giudici i Orbanić bilježe *stòria* (DDP, 264).

Na pitanje *igračka* dobili smo odgovor *đogàtolo* (ImLA, 262), (istro)mle-

tačka posuđenica *giogàtolo* < lat. IŌCU(M), DELI 496. U Rijeci, Motovunu, Višnjaju, Poreču, Vrsaru, Kanfanaru i Labinu rekli su nam *gogatolo* (ImLA, 262). Buršić Giudici i Orbanic imaju *giogàtolo* (DDP, 122), Doria *giogàtolo* (GDDT, 269), Glavinić *gogàtolo* (VDIP, 54).

Lutka kojom se igraju djevojčice zove se *pùpa* (ImLA, 263). Riječ je u čakavski ušla iz (istro)mletačkog *pupa* (VG, 839) < lat. PŪPA, REW 6852. Zabilježili smo je u Momjanu, Bujama, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Višnjaju, Poreču, Fontani, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju (ImLA, 263). Buršić Giudici i Orbanic navode *pùpa* (DDP, 209), Doria **pupa* (GDDT, 497), Glavinić *pupa* (VDIP, 139), Manzini i Rocchi *pupa* (DSFEC, 172).

Udavača se u Funtani zove *šīnorīna* (ImLA, 270), (istro)mletački *signorina* < lat. SĒNIOR, - ŌRE, REW 7819. *Šīnorīna* smo zapisali u Taru i Kanfanaru, *šīnorīna* na Malom Lošinju (ImLA, 270).

Djeвица je *verđine* (ImLA, 271). U Momjanu, Bujama, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Poreču, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju vele *verđine* (ImLA, 271), (istro)mletački *vèrgine* < lat. VIRGO, ĪNE, REW 9364. Boerio navodi *vèrgine* (DDDV, 788), Doria **vèrgine* (GDDT, 780).

Nevjestina oprema naziva se *korĕdo* (ImLA, 277) < srednjovj. lat. CORE-DUM, DELI 286. *Korĕdo* smo zapisali u Momjanu, Bujama, Brtonigli, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Višnjaju, Poreču, Fontani, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju (ImLA, 277). Istromletački repertoari kojima se služimo ne navode taj oblik.

Rogonja, prevareni muž zove se *kūormuto* (ImLA, 282). *Kormuto* smo zapisali u Bujama, Brtonigli, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru i Malom Lošinju (ImLA, 282), mletački *cornuto* (DDDV, 199) < lat. CŌRNU, REW 2240.

Bdjeti nad mrtvim u Funtani se kaže *vejāti* (ImLA, 284). U Motovunu, Bujama, Brtonigli, Novigradu, Brkaču i Višnjaju vele *vejar*, u Rijeci, Taru, Poreču i Kanfanaru *veĵar* (ImLA, 284), posuđenica iz (istro)mletačkog *veiar* (VG, 1207) < lat. VĪĜĪLĀRE, REW 9326. Buršić Giudici i Orbanic navode imenicu *vèia* 'bdijenje' (DDP, 289), Doria glagol *veiar*, 'bdjeti' (GDDT, 777), Manzini i Rocchi *veiar* (DSFEC, 260).

Sprovod je *funerà* (ImLA, 284), (istro)mletačka posuđenica *funeral* (VG, 411) < lat. FUNERĀLE(M), DELI 464. U Momjanu, Bujama, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Višnjaju, Poreču, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju kažu *funeral* (ImLA, 284). Buršić Giudici i Orbanic imaju *funeràl* (DDP, 118), Doria *funeral* (GDDT, 253).

Vijenac se zove **đirlānda** (ImLA, 286). U Momjanu, Bujama, Brtonigli, Taru, Višnjaju, Poreču, Vrsaru, Kanfanaru i Malom Lošinju zabilježili smo *đirlānda*, u Novigradu, Motovunu, Brkaču i Labinu *đerlānda*, u Rijeci *girlānda* (ImLA, 285, 286), (istro)mletačka posuđenica *girlānda* (VG, 439) etimologija nije dokazana, DELI 491. Buršić Giudici i Orbančić imaju *girlānda*, (DDP, 122), Doria **girlānda* (GDDT, 270), Glavinić *đerlānda* (VDIP, 54).

Groblje je u Funtani **cimītar** (ImLA, 286), (istro)mletački *cimitero* (VG, 216) < gr. KOEMETĒRIUM ‘mjesto gdje se ide na spavanje’, REW 2023. Oblik je istromletačka posuđenica. Zabilježili smo ga u Momjanu, Brtonigli, Brkaču *cimiterijo*, u Poreču, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju *cimitero* (ImLA, 286). Boerio navodi *cimiterio* (DDD, 174), Buršić Giudici i Orbančić *simitèro* (DDP, 249), Manzini i Rocchi *çimitèrio* (s-) (DSFEC, 218).

Korotu, žalost za mrtvim stanovnici Funtane nazivaju **lūto** (ImLA, 287), (istro)mletačka posuđenica *luto* ‘žalost za mrtvim’ (VG, 559) < lat. LŪCTUS, REW 5149. U Momjanu, Bujama, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Višnjaju, Poreču, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju vele *luto* (ImLA, 286, 287). Buršić Giudici i Orbančić u Puli su zabilježili *luto* (DDP, 152), a Doria u Trstu *luto* (GDDT, 340).

Djed i baka se u Funtani nazivaju **nūono** i **nūona** (ImLA, 297), (istro)mletački *nono* i *nona* (VG, 685, 686) < vulg. lat. NŌNNU(M) ‘odgojitelj’, DELI 808. U Momjanu, Bujama, Brtonigli, Rijeci, Novigradu, Motovunu, Brkaču, Taru, Višnjaju, Poreču, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu i Malom Lošinju rekli su nam *noni* (ImLA, 297). U Puli smo zabilježili *nòno* i *nòna* (DDP, 175), Doria bilježi **nono* (GDDT, 404), dok Manzini i Rocchi imaju *nóno* (DSFEC, 142).

Na pitanja *suprugov brat* i *suprug suprugove sestre* te *supruga suprugova brata, suprugova sestra* te *supružina sestra* (ImLA, 315, 316, 317) dobili smo odgovore **kuñādo** i **kuñāda**, (istro)mletačka posuđenica *cugnado* u Pazinu i Rijeci (GDDT, 163); *cognà – cognado* (VG, 227) < lat. COGNĀTUS, REW 2029. U Puli smo zabilježili *cognādo* (DDP, 74). Manzini i Rocchi u Koprju bilježe *cognada* (DSFEC, 50). *Kuñāda* smo zapisali u Momjanu, Bujama, Brtonigli, Taru i Labinu, a *kuñādo* u Brtonigli i Labinu (ImLA, 315, 316, 317).

Kum na krštenju ili krizmi, odnosno *kuma na krštenju ili krizmi* u Funtani se naziva **šāntuja** odnosno **šāntula** (ImLA, 318), posuđenica iz (istro)mletačkog *sāntolo*, m., *sāntola*, f. (VG, 931) < lat. SANCTUS, REW 7569. U Momjanu, Brtonigli, Vrsaru i Kanfanaru rekli su nam *šāntolo*, *šāntola*, u Bujama, Novigradu, Motovunu i Višnjaju *šāntolo*, *šāntola*, u Labinu i Malom Lošinju *sāntolo*, *sāntola* (ImLA, 318). U Puli smo zabilježili *sāntola* i *sāntolo* (DDP, 229), Doria u Trstu *sāntola* i **sāntolo* (GDDT, 551), a Manzini i Rocchi u Koprju *sāntola* i *sāntolo* (DSFEC, 190).

Nasljedstvo stanovnici Funtane zovu **redità** (ImLA, 323), iz (istro)mletačkog *redità* (VG, 867) < lat. HERĒDE(M), DELI 391. Boerio bilježi *redità* (DDD, 560), Manzini i Rocchi poznaju samo glagol *reditàr* (DSFEC, 179), dok smo mi u Momjanu i Brkaču zabilježili *redita* (ImLA, 322, 323).

8. Zaključak

Etimološkom analizom 62 romanizma iz semantičkih polja (vremenske prilike, geomorfologija, običaji i institucije, tijelo i osjetila, opažaji i utisci, vrijeme i kalendar te život, brak i obitelj) iz ImLA u govoru Funtane, utvrdili smo da su to posuđenice iz istromletačkoga govora, koji je u Istri stoljećima uživao status jezika prestiža, komunikacije i trgovine, te zajedničkoga *koinea* među stanovnicima različitih jezičnih obitelji. Mletačka uprava u Istri, koja je trajala blizu puna četiri stoljeća od XIV. do kraja XVIII. st., donijela je jači prodor talijanskog jezika, zapravo mletačkog dijalekta u sve djelatnosti i sfere života.

Romanizmi iz semantičkih polja u funtanskoj (ali i istarskoj) čakavštini imaju krajnje latinsko podrijetlo, koje smo potvrdili u REW-u ili DELI-ju.

Popis bibliografskih jedinica

Knjige

- BERTOŠA, MIROSLAV 1993. *Sakralna zbirka Funtane i Vrsara*. Poreč.
- BERTOŠA, MIROSLAV 1995². *Istra: doba Venecije (XVI.- XVIII. st.)*. Pula: ZN Žakan Jurij.
- DEANOVIĆ, MIRKO 1945. *Avviamento allo studio del dialetto di Rovigno d'Istria: grammatica, testi, glossario*. Zagreb.
- FILIP, GORAN 1997. *Betinska brodogradnja, etimologijski rječnik pučkog nazivlja*. Šibenik: Županijski muzej.
- FILIPOVIĆ, RUDOLF 1986. *Teorija jezika u kontaktu*. Zagreb: JAZU, Školska knjiga.
- MAŁECKI, MIECZYSLAW 2002. *Slavenski govori u Istri*. Rijeka: HFD.
- SKOK, PETAR 1940. *Osnovi romanske lingvistike*. Zagreb: Izdanje naklade školskih knjiga i tiskanica Banovine Hrvatske u Zagrebu.
- TEKAVČIĆ, PAVAO 1980. *Grammatica storica dell'italiano: Fonematica, Morfosintassi, Lessico*. Bologna: Il Mulino.
- VRANIĆ, SILVANA 2005. *Čakavski ekavski dijalekti: sustav i podsustavi*. Rijeka: Biblioteka časopisa Fluminensia.
- WEINREICH, URIEL 1974. *Lingue in contatto*. Torino: Boringhieri.

ZAMBONI, ALBERTO 1979. *L'etimologia*. Bologna: Zanichelli.

Članci u časopisu

CREVATIN, FRANCO 1989. Istroromanzo. *Lexicon der Romanistischen Linguistik* (LRL) III, 549–562.

CRONIA, ARTURO 1930. Elementi latino – italiani nel lessico di un dialetto čakavo. *L'Italia dialettale* VI, 95–124.

DEANOVIĆ, MIRKO 1955. Istroromanske studije. *ĴAZU* 303, 51–118.

DEANOVIĆ, MIRKO 1963–64. Stratificazione lessicale sulle coste orientali dell'Adriatico. *Bollettino dell'Atlante linguistico Mediterraneo* 5–6. Firenze: S. Olschki, 167–171.

FILIP, GORAN 1988–89. Situazione linguistica istro-quarnerina. *Quaderni IX*. Rovigno: CRS, 153–163.

FILIP, GORAN 1996. Dialectologia istriana. *Scuola nostra* 26, 113–123.

FOLENA, GIANFRANCO 1968–70. Introduzione al veneziano 'de là da mar'. *BALM* 10–12, 331–376.

JERNEJ, JOSIP 1956. Sugli italianismi penetrati nel serbo – croato negli ultimi cento anni. *SRAZ* I, 54–82.

MALINAR, SMILJKA 2002–2003. Italiano e croato sulla costa orientale dell'Adriatico. Dai primi secoli all'Ottocento (I). *SRAZ XLVII – XLVIII*, 283–310.

MARASOVIĆ-ALUJEVIĆ, MARINA 1984. Romanizmi u graditeljskoj terminologiji u Dalmaciji. *Čakavska rič* 1/2, 55–103.

MULJAČIĆ, ŽARKO 1983. Sui venezianismi nello slavo balcano occidentale (Aspetti storici- principi metodologici – compiti futuri). *Linguistica e dialettologia veneta. Studi offerti a M. Cortelazzo dai colleghi stranieri*, 243–251.

MULJAČIĆ, ŽARKO 2000. Sullo status linguistico dell'istrioto medioevale. *Das Dalmatische. Quellen und Beiträge zur kroatischen Kulturgeschichte* 10. Böhlau, 345–63.

TAGLIAVINI, CARLO 1982. Sugli elementi italiani nel croato. *Scritti minori*, 377–454.

TEKAVČIĆ, PAVAO 1971. Problematika istro – romanskih studija. *Dometi*, 56–62.

VINJA, VOJMIR 1954. O nekim oblicima romansko – slavenskog jezičnog mijenjanja. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Zagrebu*, 199–208.

Enciklopedijska i leksikografska izdanja, rječnici (s kraticama)

ASLEF – 1972. *Atlante storico – linguistico – etnografico friulano* (Pellegrini, G.B), Padova – Udine.

DDD – 1856. *Dizionario del dialetto veneziano*, (Boerio, G.), Giunti, Firenze.

- DDVI – 1986. *Dizionario del dialetto di Valle d'Istria*, (Cernecca, D.), CRS, Rovigno.
- DDP – 2009. *Dizionario del dialetto di Pola*, (Buršić Giudici, B. – Orbančić, G.), CRS, Rovigno.
- DEI – 1975. *Dizionario etimologico italiano*, (Battisti, C. – Alessio, G.), G. Barbera, Firenze.
- DELI – 1979. *Dizionario etimologico della lingua italiana*, (Cortelazzo, M. - Zolli, P.), Zanichelli, Bologna.
- DL – 2004. *Dizionario di linguistica*, (Beccaria, G. L.), Einaudi, Torino.
- DSFEC – 1995. *Dizionario storico fraseologico etimologico del dialetto di Capodistria*, (Manzini G. - Rocchi, L.), ACRSR, n.12, Mosetti tecniche grafiche, Trieste.
- ERHJ – 1971 – 74. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, I-IV*. (Skok, P.), Zagreb.
- GDDT – 1991. *Grande Dizionario del Dialetto Triestino*, (Doria, M.), Trieste oggi, Trieste.
- IE – 2005. *Istarska enciklopedija*, (Bertoša, M. – Matijašić, R.), Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb.
- ImLA – 2012. *Istromletački lingvistički atlas*, (Filipi, G. – Buršić Giudici, B.), Dominović, Zagreb.
- ILA/ALI – 1998. *Istriotski lingvistički atlas / Atlante linguistico istrioto*, (Filipi, G. – Buršić Giudici, B.), ZUM, Pula.
- MFR – 2006. *Mali funtanjanski rječnik*, (Selman, A.), Poreč, vlastita naklada.
- REW – 1972. *Romanisches Etymologisches Wörterbuch*, (Meyer Lübke, W.), Carl Winter, Heidelberg.
- RHJ – 1998. *Rječnik hrvatskog jezika* (Anić, V.), Zagreb, Novi liber.
- VDI – 1978. *Vocabolario dignanese-italiano*, (Dalla Zonca, G.A.), CRS, Rovigno.
- VDIP – 2000. *Vocabolario del dialetto istroveneto di Pola*, (Glavinić, V.), Filozofski fakultet, Pula.
- VDLI – 2004. *Vocabolario della lingua italiana*, (Zingarelli, N.), Zanichelli, Bologna.
- VEVI – 1987. *Vocabolario etimologico veneto italiano*, (Durante, D., - Turato, Gf.), La Guliverna.
- VG – 1990. *Vocabolario Giuliano* (Rosamani, E.), Lint, Trieste.
- VVD – 1984. *Vocabolario del dialetto veneto-dalmata*, (Miotto, L.), Lint, Trieste.

Prestiti istroveneti nella parlata ciacava di Fontane dal corpus dell'Atlante linguistico istroveneto (ALIV)

Riassunto

Nel lavoro si analizzano 62 prestiti istroveneti nella parlata ciacava di Fontane (località in Istria situata tra Parenzo e Orsera). Le parole sono state prese dall'Atlante linguistico istroveneto dai seguenti gruppi semantici: fenomeni atmosferici; configurazione del terreno; tradizioni ed istituzioni; corpo e sensazioni; qualità e quantità del percepito; scorrere del tempo e calendario; vita, matrimonio e famiglia. L'ALIV è la continuazione del grande progetto Atlante linguistico dell'Istria e del Quarnero. Il materiale analizzato è stato raccolto nel 2008.

I prestiti che vengono esaminati nella parlata ciacava sono pervenuti dal veneto che in Istria era la lingua di prestigio, comunicazione e commercio e anche la comune *koiné* tra gli abitanti di varie famiglie linguistiche. La dominazione veneziana in Istria, che durò circa quattro secoli, portò la lingua italiana, anzi, il dialetto veneziano in tutte le sfere della vita. Anche se oggi questo dialetto si perde sempre più e rischia a scomparire sia per le migrazioni di persone, sia per l'influenza dell'italiano e del croato, ancora troviamo delle testimonianze istrovenete nella lingua ciacava di Funtane.

Ključne riječi: Funtana, istromletački, ImLA, mletacizmi, dijalektologija

Parole chiavi: Fontane, istroveneto, ALIV, romanismi, dialettologia

